

Světový den včel a včelařů, který se postupně stává květnovou tradicí, láká na akce, které mají přiblížit život medonosů široké veřejnosti, často také školním třídám. Včelaři otevírají své včelnice, někteří bez obav a návštěvníky vítají perníky s vlastní medovinou, jiní trochu váhají, aby jim exkurze nakonec nepřinesla víc starostí než radostí. My jsme se proto zeptali, jak se to má možnými komplikacemi způsobenými žihadlem a také, jak nahlíží legislativa na podávané občerstvení.

Redakce

Žihadlo a soudní tahanice ?

JUDr. Jaroslav Hrdina vyučuje právo na Škole ekonomiky a cestovního ruchu v Jihlavě.

NA MOŽNÉ PRÁVNÍ DŮSLEDKY POBODÁNÍ ÚČASTNÍKA EXKURZE ŽIHADLEM JSME SE ZEPTALI JUDR. JAROSLAVA HRDINY VYUČJÍCIHO PRÁVO NA ŠKOLE EKONOMIKY A CESTOVNÍHO RUCHU V JIHLAVĚ. TATO ŠKOLA ZAJIŠTUJE TŘETÍM ROKEM UČEBNÍ OBOR VČELAŘ-ZPRACOVATEL VČELÍCH PRODUKTŮ.

Jaká je odpovědnost majitelů včelnic a včelínů při exkurzi?

Chovatelé na svém pozemku realizují výkon svého práva, a proto si mohou určit, koho a za jakých podmínek na něj pozvou. Je to podobné, jako když provozovatelé sportovních, kulturních a podobných akcí stanoví, za jakých podmínek (vstupné, osoby starší 18 let, provozní doba apod.) návštěvníky vpustí. Stejný postup se doporučuje při dalších zájmových činnostech jejich provozovatelům. Při vzniku nenadálých událostí se tak později mohou vyhnout případné trestně právní odpovědnosti.

U včelařů je rizikem včelí bodnutí návštěvníka. Veřejné zdroje uvádí, že včelí žihadlo představuje zdravotní problém u 2 % lidí, v extrémních případech může dokonce vést k úmrtí. Tato skutečnost by měla být známa veřejnosti, která se rozhodne takovou exkurzi podstoupit. Tak jako začínající včelař si může v imunologickém centru ověřit, zda nemá alergii na včelí žihadlo, u osob, které svoje zdravotní indispozice dobře neznají a mají zájem o včely, je vhodné si tuto skutečnost předem ověřit. Jde o účinné preventivní opatření, které předejde nežádoucím následkům.

To však zavání byrokracií. Navíc si lze jen těžko představit, že se každý zájemce o exkurzi na včelnici nejdříve vydá na vyšetření k imunologovi.

Bohužel výklad práva bývá neúprosný. Proto jako další preventivní opatření před návštěvou, či exkurzí do prostoru s chovem včel doporučuji připravit tzv. Prohlášení. To znamená, aby včelař měl předem předvyplněné tiskopisy, v nichž návštěvník podpisem potvrdí svoji vědomost o účincích včelího žihadla, které může vést až k následkům, o nichž jsme se zmiňovali. Tato povinnost by měla platit jak pro návštěvníky, tak pro jejich doprovod.

Pokud by někdo nechtěl tyto podmínky vstupu na včelnici splnit, nemohl by být vpuštěn, obdobně jako je tomu při nesplnění podmínek pro návštěvu jiných akcí, například kulturních nebo sportovních. Každý, kdo plánuje navštívit

vít akci včetně exkurze na včelnici, si musí být vědom toho, že tam jde z vlastního rozhodnutí, dobrovolně, že tam existuje nějaké riziko a že je s tímto rizikem srozuměn. Proto riziko za něho nemůže nést provozovatel-včelař, a proto při odmítnutí splnit výše uvedené včelařovy podmínky (podpis Prohlášení) skutečně nemůže být návštěvník vpuštěn.

Jako další preventivní opatření je vhodné vybavit po poradě s lékařem včelnicí, včelíny, nebo místa s podobným rizikem, základními léky proti alergii. Ty případně poslouží jako lékárnička první pomoci, obdobně jako je tomu v motorovém vozidle, a bude možné je za předem stanovených podmínek nasadit před příjezdem lékaře.

V neposlední řadě doporučuji všechna místa, kde je chov včel, řádně z vnějšku označit, zvláště pokud jsou v bezprostřední blízkosti, nebo v sousedství veřejných pozemků a nejsou přímo oplocena.

Co může včelař očekávat, pokud k nějaké nemilé události během exkurze skutečně dojde?

Jestliže při různých akcích nastane problém vedoucí k případným následkům a s tím spojeným zdravotním obtížím, posuzuje se každý případ z hlediska trestně právní odpovědnosti toho, kdo akci vedl, či jinak provozoval. Konkrétně by odpovědné orgány zkoumaly všechny okolnosti vedoucí k případným následkům, ale hlavně, zda jim šlo předejít.

V této pozici by určitě míru odpovědnosti snižovala všechna preventivní opatření, která včelař předem učinil, aby k následku nedošlo, nebo která by ho zmírňovala. Proto doporučuji výše uvedená opatření.

Při posuzování se může ještě brát na zřetel jednání, která nežádoucí následek umožnila, či zvýraznila. V praxi to znamená nikdy neorganizovat návštěvy, či exkurze na včelnic v době zvýšené aktivity včelstev, jako když je jejich chování ovlivněno bouřkou a ostatními okolnostmi, u kterých zkušený včelař ví, že mohou vést až k agresivitě včel, a tím ke větší pravděpodobnosti pobodání žihadly.

Jihlavská škola chová včelstva přímo ve svém areálu a s návštěvami včelnice dokonce ze strany mateřské školy má dobré zkušenosti.

Rádi bychom využili možnost ptát se na první záležitosti spojené s těmi méně příjemnými vlastnostmi včel a zastavili bychom se ještě u sousedských vztahů, přestože s dnešním tématem nemají spojitost. Do jaké míry je včelař odpovědný za své včely na cizím pozemku? Dodávám, že Škola ekonomiky a cestovního ruchu chová se souhlasem jihlavského magistrátu bezproblémově včely přímo ve městě. Ale nemusí to tak fungovat všude.

Je třeba říci, že včely jsou užitečné nejen pro svého chovatele, ale i pro vlastníky pozemků, na nichž opylují květy, a to včetně majitelů zahrad, kteří se jimi cítí obtěžováni. Včelám patří celá biosféra a nelze zcela zamezit jejich průniku na cizí pozemky. Podle legislativy včelař nesmí chovem omezovat sousedy nad míru přiměřenou, a omezovat tak jejich vlastnická práva.

Judikatura vyslovila názor, že určitá rizika spojená se včelami jsou obecně obvyklá a včelí bodnutí v ojedinělých případech lze považovat jen za běžnou nepříjemnost. Riziko pobodání včelami, které může u citlivých osob (alergiků), ale v případě četného pobodání i u zdravých osob, vyvolat ohrožení zdraví a života, představuje specifikum. Je třeba přihlídnout k tomu, že chování včel je nesnadno ovlivnitelné a aktivitu včel ovlivňují mnohé faktory, především roční období a počasí. Tato aktivita je proměnlivá a je nesnadné přesně popsat její nežádoucí míru. Riziko pobodání osob a hrozící vážná škoda na zdraví je tak vždy jedním z důsledků nadměrného obtěžování včelami.

Zihadlo přece může člověk dostat v přírodě kdekoli.

Proto se o obtěžování nebo o ohrožení výkonu práv neuvažuje v případě, že včely z chovu určitého včelaře nezvyšují toto riziko výrazně nad míru přiměřenou poměrům v obdobných loka-

litách. Do úvahy je třeba vzít chování daného plemene včel a další odborné okolnosti.

Obtěžování včelami pocházejícími ze sousedního pozemku lze mít za prokázané, bude-li dána vyšší míra pravděpodobnosti, že jde právě o tyto včely. Zjištění, že jde jen o tyto včely, je však prakticky nemožné, a je tak rozhodující, zda existuje pravděpodobnost, že se včely konkrétního chovatele podílejí na obtěžování podstatnou mírou. Při zvažování toho, zda jde o právně významné obtěžování a vážné ohrožení osob, sousedů na přilehlých pozemcích, nelze odhlédnout od hlavního účelu, k němuž nemovitosti účastníků sporu slouží, to znamená, zda jde o zahrady u rodinných domů, které jsou určeny zejména k rekreaci, nebo o pozemky využívané převážně k zemědělským účelům.

Posouzení, zda dochází k významnému obtěžování chovem včelstev musí udělat v první fázi obec, město, nebo Policie České republiky na základě podnětu. Doporučuje se vše dokumentovat, což lze použít jako důkaz, že včely souseda včelaře obtěžují. Zároveň je však třeba přihlížet ke společenskému významu chovu včel. Při posuzování věci se přihlíží k tomu, zda je výkon práv účastníků v souladu s dobrými mravy.

Vratme se ještě k exkurzím, a to k občerstvení. Na co si tam dát pozor?

To je otázka spíš než pro právníka, tak pro hygienika a daňový úřad v případě prodeje. Osobně za sebe mohu říci, že si bohužel činnost skvělých žen spíš zaslouží poděkování a snad nikdo soudný je nebude popotahovat za to, že do úspěchu akce vloží svou práci, z níž není žádná mzda a zisk. Co se týká ze strany konzumentů úhrady například potřebných surovin, pak bych šel cestou dobrovolného příspěvku.

JIŘÍ ČADA

Škola ekonomiky a cestovního ruchu,
Jihlava

Odpovědné orgány by u problémů zkoumaly všechny okolnosti vedoucí k případným následkům, ale hlavně, zda jim šlo předejít.